

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2022, sp. zn. 21 Cdo 822/2022, ECLI:CZ:NS:2022:21.CDO.822.2022.1

Číslo: 66/2023

Právní věta:

Proti osobě, jež nabyla své vlastnické právo příklepem licitátora v nedobrovolné veřejné dražbě, provedené podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů, může třetí osoba prosadit své tvrzené vlastnické právo, nabyté z jiného právního titulu, jenž není vymezen v ustanovení § 1109 a § 1110 o. z., pouze tehdy, prokáže-li, že: a) došlo k zneužití institutu veřejné dražby (a tedy k zneužití zákona o veřejných dražbách) a dražba fakticky podle tohoto zákona neproběhla a zároveň b) vydražitel nebyl v dobré víře v oprávnění navrhovatele dražby navrhnout provedení veřejné dražby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.10.2022

Spisová značka: 21 Cdo 822/2022

Číslo rozhodnutí: 66

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dobrá víra, Poctivost (o. z.), Příklep, Veřejná nedobrovolná dražba [Veřejná dražba], Vlastnictví

Předpisy: § 1109 a násl. o. z.

§ 1343 o. z.

§ 1771 o. z.

§ 36 zákona č. 26/2000 Sb.

§ 6 odst. 1 o. z.

§ 6 odst. 2 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 294/2003, uveřejněný pod číslem 10/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 1998, sp. zn. 3 Cdon 51/96, uveřejněný pod číslem 5/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdon 473/96, uveřejněný pod číslem 16/98

Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 31 Cdo 3931/2013, uveřejněný pod číslem 15/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2895/99, uveřejněný pod číslem 5/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 22 Cdo 5159/2014, uveřejněný pod číslem 101/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1893/2002, uveřejněný pod číslem 91/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 21 Cdo 1032/2010

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. 21 Cdo 869/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2690/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2006, sp. zn. 29 Odo 777/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 21 Cdo 898/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2019, sp. zn. 21 Cdo 3722/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2020, sp. zn. 26 Cdo 3689/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. 22 Cdo 2135/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2021, sp. zn. 29 Cdo 3801/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2020, sp. zn. 28 Cdo 2067/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. 21 Cdo 992/99

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 21 Cdo 1070/2021

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2010, sp. zn. 21 Cdo 1288/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2022, sp. zn. 21 Cdo 1444/2022

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2015, sp. zn. 22 Cdo 4065/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4741/2015

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97, SbNU 14/1998

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 30. 9. 2021, sp. zn. 27 Co 232/2020, a rozsudek Okresního soudu v Hodoníně ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. 6 C 392/2018, doplněný usnesením ze dne 4. 5. 2021, sp. zn. 6 C 392/2018, a věc vrátil Okresnímu soudu v Hodoníně k dalšímu řízení.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou podanou dne 26. 12. 2018 (doplněnou dne 24. 6. 2020) u Okresního soudu v Hodoníně se původní žalobkyně (společnost A. V., dále jen „původní žalobkyně“) domáhala, aby jí žalovaná byla povinna vydat nákladní vozidlo DAF LF 180, včetně všech součástí a příslušenství tohoto vozidla, zejména technického průkazu, osvědčení o technickém průkazu a všech klíčů k tomuto vozidlu. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že původní žalobkyně nabyla dne 29. 1. 2018 ve veřejné dražbě vlastnické právo k této věci, přičemž v době nabytí vlastnického práva původní žalobkyní neměl dražebník nákladní vozidlo u sebe, bylo zjištěno, že vozidlo má žalovaná.

2. Žalovaná navrhl, aby žaloba byla zamítnuta. Uvedla, že provedená dražba byla neoprávněná, navrhovatel dražby nebyl oprávněným navrhovatelem nedobrovolné dražby podle § 36 a násl. zákona o veřejných dražbách. Na základě kupní smlouvy ze dne 30. 11. 2016 se stala majitelem vozidla společnost S. s.r.o. a vozidlo bylo zajištěno smlouvou o zajištění závazků převodem práva společnosti UniCredit Leasing CZ a. s. na poskytnutý úvěr. Žalovaná dne 29. 12. 2017 koupila od společnosti S. s.r.o. předmětné vozidlo a převzala závazky z úvěru. V době, kdy byla vlastníkem vozidla společnost S. s.r.o., došlo k uzavření zástavní smlouvy, zástavním věřitelem byla společnost P. CH. D. s.r.o. a zástavcem společnost I. JJJ s. r. o. Společnost P. CH. D. s.r.o. si byla vědoma, že vlastníkem předmětného nákladního vozidla je společnost S. s.r.o. a že nebyla zástavní smlouva platně uzavřena, přesto přistoupila k realizaci zástavního práva ve veřejné dražbě.

3. Okresní soud v Hodoníně rozsudkem ze dne 30. 6. 2020, č. j. 6 C 392/2018-192, doplněným usnesením ze dne 4. 5. 2021, č. j. 6 C 392/2018-227, žalobu zamítl, a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení 28.404,69 Kč k rukám jejího „právního“ zástupce a že žalobkyně je povinna zaplatit ČR - Okresnímu soudu v Hodoníně náklady řízení ve výši 901 Kč. Dovodil, že se nejedná o překážku věci rozsouzené a že žalobkyně není ve věci aktivně legitimována, neboť nenabyla předmětné vozidlo, jehož vydání se domáhá. I při nabytí ve veřejné dražbě je zapotřebí, aby nabyvatel byl v dobré víře, že prodávající je vlastníkem věci, popř. oprávněným věc prodat. Žalobkyně však nenabyla vlastnické právo k předmětnému vozidlu, neboť jsou zde zásadní pochybnosti vztahující se k otázce, zda navrhovatel dražby měl či neměl oprávnění věc prodat, a nabyvatel o těchto pochybnostech věděl. Žalobkyně nebyla v dobré víře v oprávnění navrhovatele P. CH. D. s.r.o. vlastnické právo převést. Z dokazování vyplynulo, že dražba byla jen účelovým prodejem, když navrhovatel dražby P. CH. D. s.r.o. byla zastoupena dlouhodobě, a to i ve sporech týkajících se předmětného vozidla, advokátkou N. R., přičemž vydražitelem byla žalobkyně, jejíž členem představenstva byla opět N. R. a také jediným akcionářem této společnosti. Navrhovatel dražby i žalobkyně vzhledem k personálnímu propojení věděli, za jakých okolností byla zástavní smlouva na předmětné vozidlo uzavřena, a že k tomu společnost I. JJJ s. r. o. nebyla oprávněna. P. CH. D. s.r.o. nebyla oprávněna věc dražit, neboť otázka vlastnického práva k vozidlu ani otázka platnosti či neplatnosti zástavního práva nebyla v době konání dražby vyřešena.

4. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Brně, poté, co Okresní soud v Hodoníně usnesením ze dne 19. 11. 2020, č. j. 6 C 392/2018-219, rozhodl, že v řízení bude pokračováno na straně žalobkyně se společností P., rozsudkem ze dne 30. 9. 2021, č. j. 27 Co 232/2020-242, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované na náhradě nákladů odvolacího řízení 4.356,-Kč k rukám advokáta JUDr. Ing. Z. R. Dovodil, že v daném případě nebyly splněny podmínky pro to, aby se právní předchůdkyně žalobkyně jako vydražitelka stala vlastníkem předmětného vozidla. Zástavní smlouva mezi společnostmi P. CH. D. s.r.o. jako zástavním věřitelem a společností I. JJJ s. r. o. jako zástavcem byla uzavřena v době (7. 4. 2017), kdy již společnost I. JJJ s. r. o. nebyla vlastníkem uvedeného vozidla, neboť vozidlo prodala dne 30. 11. 2016 společnosti S. s.r.o. Společnost P. CH. D. s.r.o. byla informována společností S. s.r.o. o jejím vlastnickém právu k předmětnému vozidlu. S ohledem na propojení společnosti P. CH. D. s.r.o. a původní žalobkyně je nepochybné, že původní žalobkyně jako nabyvatel (vydražitel) nemohla být v dobré víře v oprávnění

druhé strany převést vlastnické právo na základě řádného titulu. P. CH. D. s.r.o. podala návrh na nedobrovolnou veřejnou dražbu, ačkoliv v té době již věděla, že při uzavření zástavní smlouvy nebyla společnost I. JJJ s. r. o. vlastníkem uvedeného vozidla. P. CH. D. s.r.o. byla zastoupena advokátkou N. R., která byla současně od roku 2015 do dubna 2019 členkou představenstva původní žalobkyně. Zároveň dovodil, že „...žalobě nelze vyhovět ani s ohledem na § 8 o. z...“, neboť „.../S/polečnost P. ch. d. s. r. o. podala návrh na nedobrovolnou veřejnou dražbu, ačkoliv v té době již věděla, že při uzavření zástavní smlouvy nebyla společnost I. JJJ s. r. o. vlastníkem uvedeného vozidla...“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítla, že odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe při řešení otázky „nabytí vlastnictví v rámci veřejné dražby“ a že otázky „zneužití práva“ a „dobré víry při nedobrovolné dražbě“ nebyly zatím dovolacím soudem vyřešeny. Pro nabytí vlastnictví v rámci dražby je dle judikatury dovolacího soudu podstatné pouze, že usnesení o příklepu nabylo právní moci a že vydražitel zaplatil nejvyšší podání. V době konání veřejné dražby byla v registru vozidel zapsána jako vlastník společnost S. s.r.o. a nikoli žalovaná, žalobkyně tedy očekávala, že tato byla o dražbě dražebníkem informována a mohla tedy případně uplatnit proti dražbě své námítky. Protože nebyly podány žádné námítky a žalobkyně řádně nabyla (vydražila) vozidlo, nelze nyní rozporovat vlastnictví žalobkyně k předmětnému vozidlu. Žalobkyně ani společnost P. CH. D. s.r.o. v době uzavření zástavní smlouvy nevěděla, že společnost I. JJJ s. r. o. není vlastníkem zastaveného vozidla, a smlouva byla tedy uzavřena v souladu s § 1343 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. z.“ (I. JJJ s. r. o. byla zapsána ve velkém technickém průkazu jako vlastník, vozidlem fakticky disponovala, odevzdala předmět dražby, klíčky a malý technický průkaz od vozidla P. CH. D. s.r.o.). Vzniklo-li řádně a platně zástavní právo k vozidlu a byly-li splněny podmínky dle § 1343 o. z. (což odvolací soud potvrdil), měla žalobkyně v zástavě předmětný automobil, mohla tak být provedena i předmětná dražba. Žalobkyně považuje za naprosto absurdní, že by uzavřená zástavní smlouva byla platná, ale samotná dražba by již byla neplatná kvůli tomu, že se vydražitel dozvěděl nějakou skutečnost o vlastnictví vydražené věci. Žalobkyně dále nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že by zjevně zneužila práva, není ani zřejmé, jaké právo by měla zneužít. Žalobkyně pouze využila svého práva účastnit se dražby a předmětné vozidlo vydražit (veřejné dražby se mohl účastnit kdokoli). Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalobkyně podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

7. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

8. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

9. Dovolání je přípustné pro řešení otázky předpokladů vzniku vlastnického práva podle ustanovení § 1109 písm. a) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, neboť tato otázka nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu doposud řešena, a pro řešení otázky předpokladů posouzení výkonu práva jakožto „zřejmého zneužití práva“, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

10. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je důvodné.

A) K otázce předpokladu vzniku vlastnického práva podle ustanovení § 1109 písm. a) o. z.

11. Podle ustanovení § 1109 písm. a) o. z. vlastníkem věci se stane ten, kdo získal věc, která není zapsána ve veřejném seznamu, a byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést na základě řádného titulu, pokud k nabytí došlo ve veřejné dražbě.

12. Uvedené ustanovení je jedním z těch, která řeší problematiku nabytí vlastnického práva od nevlastníka (přesněji od neoprávněného); vychází z občanskoprávního pojetí dražby jako zvláštního způsobu završení kontraktačního procesu [srovnej užití spojení „vlastnické právo převést“ a dále znění ustanovení § 1771 odst. 1 o. z., zařazeného pod rubrikou „zvláštní způsoby uzavírání smlouvy“ („Při dražbě je smlouva uzavřena příklepem“)].

13. Tato konstrukce však nekoresponduje s úpravou vzniku vlastnického práva v zákoně č. 26/2000 Sb. o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veřejných dražbách“), podle jehož ustanovení § 2 písm. a) platí, že „/P/ro účely tohoto zákona se rozumí: a) dražbou je veřejné jednání, jehož účelem je přechod vlastnického nebo jiného práva k předmětu dražby, konané na základě návrhu navrhovatele, při němž se licitátor obrací na předem neurčený okruh osob přítomných na předem určeném místě, nebo v prostředí veřejné datové sítě na určené adrese, s výzvou k podávání nabídek, a při němž na osobu, která za stanovených podmínek učiní nejvyšší nabídku, přejde příklepem licitátora vlastnictví nebo jiné právo k předmětu dražby, nebo totéž veřejné jednání, které bylo licitátorem ukončeno z důvodu, že nebylo učiněno ani nejnižší podání“; judikatura Nejvyššího soudu tradičně považuje vznik vlastnického práva v důsledku příklepu licitátora ve veřejné dražbě za originární způsob nabytí vlastnického práva (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. [21 Cdo 1032/2010](#), který byl uveřejněn v časopise Soudní judikatura pod publikačním číslem 148/2011, z recentních rozhodnutí lze poukázat na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2019, sp. zn. [21 Cdo 869/2019](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2022, sp. zn. [21 Cdo 1444/2022](#)).

14. Důvodová zpráva k ustanovení § 1771 o. z. [srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, (konsolidované znění), ze dne 3. 2. 2012)] pouze lakonicky konstatuje, že „/Z/atímco dražba v režimu veřejného práva představuje zvláštní právní skutečnost, dražba v režimu soukromého práva představuje zvláštní způsob kontraktace“, reagujíc tím zjevně na (výše zmíněnou) úpravu nabytí vlastnictví v zákoně o veřejných dražbách.

15. Uvedené rozlišení ve vztahu k veřejným dražbám však postrádá jakýkoliv zákonný podklad, neboť, jak vyplývá z ustanovení § 1 zákona o veřejných dražbách, zákon (o veřejných dražbách) upravuje veřejné dražby a vznik, trvání a zánik některých právních vztahů s tím souvisejících a podle tohoto zákona se postupuje, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak (odkazuje se na zákon č. 427/1990 Sb., o převodech vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby,

ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; jde o zákony, které mají svoji vlastní úpravu dražeb). Z uvedeného ovšem vyplývá, že pakliže zvláštní zákon (tedy i občanský zákoník) neupravuje veřejné dražby (jejich průběh a důsledky), není možno konat veřejné dražby v jiném režimu, než je upraven právě v zákoně o veřejných dražbách; veřejná dražba v režimu „soukromého práva“ je tak (zatím) vyloučena.

16. Pakliže však je nabytí vlastnictví v režimu zákona o veřejných dražbách vázáno na právní skutečnost (příklep licitátora), není toto nabytí vázáno na osobu převodce a z logiky věci je otázka oprávněnosti takového „převodce“ vlastnické právo převést zcela irrelevantní.

17. Dále je třeba mít na zřeteli, že zákon o veřejných dražbách obsahuje významné ochranné instituty, „střežící“ regulérnost veřejné dražby [povinnost dražebníka za určitých podmínek ustoupit od dražby (srov. ustanovení § 22, resp. § 46 zákona o veřejných dražbách), vyslovení neplatnosti dražby (srov. ustanovení § 24, resp. § 48 zákona o veřejných dražbách)], které chrání práva širokého okruhu osob, jichž se uskutečnění dražby, resp. její důsledky dotýkají. Judikatura sice umožnila zpochybnit nabytí vlastnického práva vydražitele příklepem ve veřejné dražbě, avšak pouze v případech, že se jednalo o dražbu tzv. „zdánlivou“, resp. „fingovanou“, tedy v případech, kdy došlo k zneužití institutu veřejné dražby (a tedy k zneužití zákona o veřejných dražbách) a dražba fakticky podle tohoto zákona neproběhla, byť (ve vztahu k vnějšímu světu) vykonaná dražba formálně naplnila všechny předpoklady a podmínky veřejné dražby. Jedná se o jedinou výjimku ze zásady nemožnosti přezkoumávat platnost veřejné nedobrovolné dražby mimo řízení podle zákona o veřejných dražbách, a to ani jako předběžnou otázku (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2006, sp. zn. [29 Odo 777/2006](#), který byl uveřejněn v časopise Soudní judikatura pod publikačním číslem 25/2007, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. [29 Odo 294/2003](#), který byl uveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod publikačním číslem 10/2007, z recentních rozhodnutí potom rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. [21 Cdo 898/2020](#)).

18. Uvedená zákonná úprava, jakož i navazující judikatura, tak staví nabytí vlastnického práva příklepem licitátora ve veřejné dražbě, provedené podle zákona o veřejných dražbách (popř. podle jiných, výše zmíněných předpisů), k nejsilnějším nabývacím titulům; ochrana poskytovaná „domnělým“ vlastníkům ustanovením § 1109 písm. a) o. z. tak ve vztahu k tomuto titulu postrádá racionální opodstatnění.

19. Navíc, ustanovení § 1109 o. z. je odrazem vývoje náhledu na problematiku ochrany dobré víry na úkor ochrany vlastnického práva, která - v intencích interpretace ustanovení § 446 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník - byla shledána (při favorizování dobré víry) ústavně konformní (srovnej nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 6. 2006, uveřejněný pod č. 452/2006 Sb.).

20. Ve vztahu k těm, jimž již sama úprava nabytí vlastnického práva příklepem licitátora ve veřejné dražbě poskytuje oproti subjektům, kteří své „vlastnické“ právo odvozují od jiného nabývacího titulu, takřka neotřesitelnou pozici, tak postrádá ochrana jejich dobré víry racionální opodstatnění. Tyto úvahy pak by mohly vést k závěru, že za stávající úpravy procesu veřejné dražby (a nabytí vlastnického práva příklepem licitátora ve veřejné dražbě) je ustanovení § 1109 písm. a) o. z. obsoletní.

21. Takový výklad by však byl v rozporu se zásadou systematického výkladu právních norem, podle které se v pochybnostech má interpretovat tak, aby se ostatní normy nestaly obsoletní (srov. MELZER, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 147). Navíc důsledkem interpretace nemůže být nastolení situace, označované jako *denegatio iustitiae* (odmítnutí spravedlnosti), která představuje zásah do práva na spravedlivý proces zakotveného v čl. 36 odst. 1 Listiny (srovnej např. nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2021, sp. zn.

[I. ÚS 444/18](#)).

22. Je tak zapotřebí nalézt takový výklad ustanovení § 1109 písm. a) o. z., který by obstál jak ve světle právní úpravy nabytí vlastnického práva v režimu zákona o veřejných dražbách, tak ve světle zásady favorizace dobré víry při nabytí vlastnického práva v určitých, právním předpisem vymezených situacích.

23. Jak již bylo výše uvedeno, ustálená judikatura pregnantně vymezila situace, za nichž lze prolomit „neotřesitelné“ postavení vlastníka, nabyvšího věc ve veřejné dražbě (srov. bod 17. odůvodnění). Jde o případy dražeb tzv. „na oko“, které jsou zpravidla důsledkem zlého úmyslu některých osob, na dražbě zúčastněných (nejčastěji navrhovatele dražby a dražebníka; popřípadě pouze navrhovatele dražby), který však ve vztahu k dražitelům nemusí být nijak rozpoznatelný; jinak řečeno, dražitel se dražby účastní v přesvědčení, že jde o dražbu regulérní. A právě v této situaci by se podle názoru Nejvyššího soudu měl uplatnit princip favorizace dobré víry nabyvatele věci (vydražitele), upravený v ustanovení § 1109 písm. a) o. z.

24. Podle ustanovení § 1109 o. z. se dobrá víra nabyvatele vztahuje k „oprávnění druhé strany vlastnické právo převést na základě řádného titulu“. Protože je, jak již bylo vysvětleno v předchozím textu (srov. bod 16. odůvodnění), nabytí vlastnictví v režimu zákona o veřejných dražbách vázáno na právní skutečnost (příklep licitátora), a neexistuje tak „druhá strana“ (převodce), je zapotřebí dobrou víru vázat k oprávnění osoby, která je (v režimu zákona o veřejných dražbách) osobě „převodce“ (z hlediska podmínky „oprávnění věc převést“) obsahově nejbližší; takovou osobou může být pouze navrhovatel dražby [srov. ustanovení § 2 písm. b), § 17 odst. 1 a 4, § 36 odst. 1 a 3 zákona o veřejných dražbách, podle nichž navrhovatelem dražby může být vlastník věci, osoba, která je oprávněna s předmětem dražby hospodařit a je vlastníkem zmocněna nebo na základě zvláštního právního předpisu oprávněna předmět dražby zcizit, likvidátor, insolvenční správce, dražební věřitel, jehož pohledávka je přiznána vykonatelným soudním rozhodnutím nebo vykonatelným rozhodčím nálezem nebo doložena vykonatelným notářským zápisem, který obsahuje náležitosti stanovené zvláštním právním předpisem, anebo doložena jiným vykonatelným rozhodnutím, jehož soudní výkon připouští zákon, včetně platebních výměrů a výkazů nedoplatků, přičemž dražebním věřitelem je osoba, jejíž pohledávka je zajištěna zástavním právem k předmětu dražby, včetně soudcovského zástavního práva, a je-li předmětem dražby jednotka v domě, osoba odpovědná za správu domu a pozemku ve věci pohledávky související se správou domu a pozemku vůči vlastníku jednotky].

25. Dobrou víru vydražitele je tak nutno vázat na oprávnění výše uvedených osob „vlastnické právo převést na základě řádného titulu“, tedy na oprávnění „navrhnout provedení veřejné dražby na základě řádného titulu“; právě tuto dobrou víru ustanovení § 1109 o. z. presumuje [srov. ustanovení § 1111 o. z., Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník (konsolidované znění), ze dne 3. 2. 2012].

26. Na základě uvedeného rozboru dospěl dovolací soud k závěru, že proti osobě, jež nabyla své vlastnické právo příklepem licitátora ve veřejné dražbě, provedené podle zákona o veřejných dražbách, může třetí osoba prosadit své tvrzené vlastnické právo, nabyté z jiného právního titulu, jenž není vymezen v ustanovení § 1109 a § 1110 o. z., pouze tehdy, prokáže-li, že:

a) došlo k zneužití institutu veřejné dražby (a tedy k zneužití zákona o veřejných dražbách) a dražba fakticky podle tohoto zákona neproběhla a zároveň

b) vydražitel nebyl v dobré víře v oprávnění navrhovatele dražby navrhnout provedení veřejné dražby.

27. Odvolací soud vychází z odlišného právního názoru na výklad ustanovení § 1109 o. z. se výše

uvedenými předpoklady pro možnost popření vlastnického práva, nabytého vydražitelem ve veřejné dobrovolné dražbě, nezabýval, jeho právní hodnocení této otázky je neúplné a tudíž nesprávné.

B) K otázce zneužití práva žalobkyní při realizaci zástavního práva formou veřejné dražby

28. Podle ustanovení § 6 odst. 1 o. z. má každý povinnost jednat v právním styku poctivě.

Podle ustanovení § 6 odst. 2 věty první o. z. nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu.

Podle ustanovení § 8 o. z. zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.

29. Princip poctivosti a zákaz zneužití práva patří k základním zásadám soukromého práva. Jejich obsah není nikde přesně vymezen, vždy záleží na okolnostech konkrétního případu. Oba principy spolu úzce souvisí, zákaz zneužití práva je považován za jeden z projevů korektivní funkce zásady poctivosti. Poctivost vyjadřuje určitý standard chování v právních vztazích vyžadující čestnost, otevřenost a povinnost brát ohledy na zájmy druhé strany. Zákaz zneužití práva je jedním z korektivů výkonu subjektivních práv. Slouží k tomu, aby pomocí něj byla odepřena právní ochrana takovému výkonu práva, který sice formálně odpovídá zákonu či smlouvě, avšak který je - zpravidla poměřováno hlediskem dobrých mravů - vzhledem k okolnostem konkrétního případu nepřijatelný (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2019, sp. zn. [21 Cdo 3722/2017](#)). Podle ustálené soudní praxe za dobré mravy je třeba pokládat souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 1998, sp. zn. [3 Cdon 51/96](#), který byl uveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod publikačním číslem 5/2001, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. [2 Cdon 473/96](#), který byl uveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod publikačním číslem 16/1998, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. [31 Cdo 3931/2013](#), který byl uveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod publikačním číslem 15/2015, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2020, sp. zn. [26 Cdo 3689/2019](#)). Uvedené pojetí je konformní i se závěrem obsaženým v nálezu Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. [II. ÚS 249/97](#), uveřejněném pod č. 14/1998 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, který za dobré mravy považuje souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.

30. Právní úprava obsažená v ustanovení § 8 o. z. vychází - jak vyplývá z důvodové zprávy k občanskému zákoníku - ze dvou základních pravidel, a to z pravidla *neminem laedit, qui suo iure utitur* (kdo vykonává svoje právo, nikomu neškodí) a z pravidla *mal enim iure nostra uti non debemus* (nemáme však zneužívat svoje právo). Z toho důvodu se nezakazuje výkon práva, jímž se právo zneužívá, neboť zneužití není výkonem práva, nýbrž jde o protiprávní (nedovolený) čin, a proto mu nelze přiznat ochranu. Sankcí za zneužití práva je odmítnutí právní ochrany zdánlivého výkonu práva.

31. Zneužitím práva je výkon práva v rozporu s jeho účelem, kdy je právo vykonáno, ačkoliv nositel tohoto práva nemá žádný skutečný nebo jen nepatrný zájem na jeho výkonu, resp. se projevující jako rozpor mezi užitkem oprávněného, k němuž výkon práva skutečně směřuje, a užitkem oprávněného, pro nějž je právo poskytnuto, jehož lze výkonem tohoto práva obvykle dosáhnout a na němž mají nositelé práva obvykle zájem (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. [22 Cdo 2135/2016](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2021, sp. zn. [29 Cdo 3801/2019](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. [22 Cdo 5159/2014](#), který byl uveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod publikačním číslem 101/2016, rozsudek Nejvyššího soudu ze

dne 26. 8. 2020, sp. zn. [28 Cdo 2067/2020](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2017, sp. zn. [22 Cdo 4741/2015](#)). Zvláštním případem zneužití práva je tzv. šikana jako chování, jímž se právo vykonává za tím určujícím účelem, aby druhé straně byla způsobena újma (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. [21 Cdo 992/99](#), uveřejněný pod publikačním č. 126/2000 v časopise Soudní judikatura, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2003, sp. zn. [21 Cdo 1893/2002](#), který byl uveřejněn ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod publikačním číslem 91/2003, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2010, sp. zn. [21 Cdo 1288/2009](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2008, sp. zn. [21 Cdo 2128/2007](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. [21 Cdo 1582/2012](#), a v nich vyjádřený právní názor, že za zneužití práva lze považovat takové jednání, jehož cílem není dosažení účelu a smyslu sledovaného právní normou, nýbrž které je v rozporu s ustálenými dobrými mravy vedeno přímým úmyslem způsobit jinému účastníku újmu).

32. Uvedené závěry podporuje i odborná literatura, podle níž zákaz zneužití práva představuje jeden z korektivů výkonu subjektivních práv, který má zabránit takovému výkonu subjektivního práva, které je pouze formálně v souladu s objektivním právem. Jinými slovy řečeno, je zakázáno, aby nositel subjektivního práva realizoval své subjektivní právo za účelem, který je se zákonem neslučitelný. Podle uvedeného pravidla má být odepřena právní ochrana takovému výkonu práva, který sice formálně odpovídá zákonu či obsahu existujícího právního vztahu, avšak je vzhledem k okolnostem případu nepřijatelný. Pravidlo obsažené v ustanovení § 8 o. z. je dílčím projevem zásady poctivosti, její korektivní (korigující) funkce, která prosvítá právní úpravou (srov. LAVICKÝ, P. Komentář k § 8, s. 59. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–302). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022). Obdobně srov. též MELZER, F., TÉGL, P. Komentář k § 6, s. 119–120. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. Občanský zákoník: velký komentář. Svazek I, § 1–117. Praha: Leges, 2013.

33. V recentní judikatuře tyto úvahy Nejvyšší soud prezentoval v rozsudku ze dne 3. 5. 2022, sp. zn. [21 Cdo 3575/2021](#), nebo rozsudku ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. [21 Cdo 1070/2021](#).

34. Odvolací soud se však výše uvedenými hledisky, podle nichž je možno dovodit, že výkon práva nezasluhuje právní ochrany, v podstatě nezabýval, neboť pouze konstatoval, že „S/polečnost P. ch. d. s. r. o. podala návrh na nedobrovolnou veřejnou dražbu, ačkoliv v té době již věděla, že při uzavření zástavní smlouvy nebyla společnost I. JJJ s. r. o. vlastníkem uvedeného vozidla“ (srov. bod 13. odůvodnění rozsudku odvolacího soudu). Toto zdůvodnění je však ve světle dalšího závěru, že „...snad byly splněny podmínky vymezené § 1343 odst. 2 o. z. a zástavní smlouva byla v souladu s tímto ustanovením platně uzavřena“ poměrně nesrozumitelné, neboť připustil-li odvolací soud, že „zástavní smlouva byla uzavřena platně“ [správně „zástavní právo vzniklo“ (srov. ustanovení § 1343 odst. 2 o. z.)], pak je jeho závěr o významu vědomosti žalobkyně jako zástavní věřitelky o /ne/vlastnictví zástavkyně (společnosti I. JJJ s. r. o.) k předmětu zástavy ve vztahu k aplikaci ustanovení § 8 o. z. zcela irelevantní, neboť právě tato skutečnost je podstatou hypotézy aplikovatelné právní normy (tedy ustanovení § 1343 odst. 2 o. z.). Jiný argument pro svůj závěr o nutnosti aplikace ustanovení § 8 o. z. odvolací soud již neuvedl a ani z obsahu spisu nelze prima facie takový argument dovodit.

35. Dovolací soud tak dospěl k závěru, že rozsudek odvolacího soudu není z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky tento rozsudek zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud rovněž toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Okresnímu soudu v Hodoníně) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).